

VERZOEK OM INPUT VOOR EEN INITIATIEF (zonder effectbeoordeling)

Dit document dient om het publiek en belanghebbenden te informeren over de werkzaamheden van de Commissie, zodat zij feedback kunnen geven en effectief kunnen deelnemen aan raadplegingen.

Wij verzoeken deze groepen hun standpunt te geven over de analyse van het probleem door de Commissie en over mogelijke oplossingen. Bovendien worden zij uitgenodigd relevante informatie door te geven waarover zij beschikken.

BENAMING VAN HET INITIATIEF	Oceaanobservatie-initiatief van de EU
LEIDEND DG VERANTWOORDELIJKE EENHEID	Co-leads: Directoraat-generaal Maritieme Zaken en Visserij – Eenheid A1 en directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie – Eenheid B4
VERWACHT SOORT INITIATIEF	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad
INDICATIEVE PLANNING	Q2-2026
AANVULLENDE INFORMATIE	https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/european-ocean-pact_en

A. Politieke context, probleemomschrijving en subsidiariteitscontrole

Politieke context

Oceaanobservatie geeft informatie over de toestand van het mariene milieu en levert essentiële data voor noodhulpdiensten en systemen voor vroegtijdige waarschuwing, onderzoek en innovatie, klimaat- en oceaanprognoses, defensie en civiele bescherming, alsook voor duurzame activiteiten van de blauwe economie, milieubeheer en de instandhouding en het herstel van het mariene milieu. Op die manier helpt oceaanobservatie bij de uitvoering van talrijke internationale, EU- en nationale beleidsmaatregelen en wetten. Vandaag staat oceaanobservatie echter voor tal van uitdagingen als gevolg van de versnippering ervan, een gebrek aan middelen en een snel veranderend geopolitiek landschap.

Het [Europees oceaanpact \(COM\(2025\) 281\)](#) kondigde een nieuw Oceaanobservatie-initiatief van de EU aan: een veelzijdige strategie om te zorgen voor duurzaamheid, meer strategische autonomie en soevereiniteit op lange termijn, samenhang van de Europese oceaanobservatiesystemen, beschikbaarheid en betrouwbaarheid van mariene data en productie van bruikbare kennis. Een en ander zal worden bereikt door duurzame investeringen, betere governance en robuuste samenwerking tussen alle belanghebbenden, maar ook door betrokkenheid en mobilisatie van het publiek. Dit initiatief zal ook internationale samenwerking met gelijkgestemde partners stimuleren, en met name voor een mondiaal systeem voor oceaanobservatie dat geschikt is voor de beoogde doelen.

Probleem dat met het initiatief wordt aangepakt

De noodzaak om dit initiatief op te zetten vloeit voort uit verschillende factoren, en met name het veranderende geopolitieke landschap en de daaruit voortvloeiende strategische noodzaak om de belangen, de autonomie en het leiderschap van de EU op dit gebied veilig te stellen, alsmede de versnippering in de organisatie, planning en uitvoering van oceaanobservatie over verschillende sectoren en belanghebbenden op regionaal, nationaal, Europees en mondiaal niveau. Dit initiatief, dat de vorm zal aannemen van een specifieke mededeling van de Commissie, zal een blauwdruk voorstellen met een doelgerichte aanpak die bruikbare mariene kennis oplevert en zal zorgen voor coherente acties in de hele kenniswaardeketen – van observatie en databeheer tot analyse en toepassingen voor gebruik in beleid en innovatie.

In wat volgt worden de problemen beschreven waarvoor we een oplossing moeten vinden. De Europese Commissie roept belanghebbenden op hun mening te geven over de hierbij te volgen koers, ondersteund door bewijsmateriaal.

1. **Gebrek aan concurrentievermogen van de EU-markt voor oceaanobservatie.** De markt voor oceaanobservatietechnologie wordt momenteel gedomineerd door niet-EU-landen, waardoor voor de EU kritieke afhankelijkheden ontstaan. Er is een aanzienlijk potentieel om een sterke EU-markt voor oceaanobservatietechnologie en daarmee samenhangende diensten en toepassingen uit te bouwen. Dat kan door: i) te investeren in disruptieve en kostenefficiënte innovatie; ii) de observatieactiviteiten van lidstaten te coördineren; iii) gedeelde aanbestedingscapaciteit te ontwikkelen; en iv) investeerders zekerheid te bieden op lange termijn.
2. **Geopolitieke en strategische behoeften.** De huidige geopolitieke verschuivingen vormen een uitdaging op het gebied van strategische autonomie, die mogelijk gevolgen heeft voor de beschikbaarheid van data – en dus voor de betrouwbaarheid van cruciale EU-diensten, zoals Copernicus, die in belangrijke mate daarvan afhankelijk zijn.
3. **Lacunes op het gebied van observatie en data, toegankelijkheid en gebruik voor specifieke doeleinden.** De oceaanobservatie en de daarmee verkregen data vertonen aanzienlijke lacunes, met name in afgelegen gebieden zoals de pool- en diepzeegebieden, maar ook op het gebied van biodiversiteit en ecosystemen, zoals zeebodemhabitats. Bovendien vormen de beperkte harmonisatie van observatiemethoden, de inconsistente toepassing van bestaande normen en de beperkte toegang tot vergelijkbare oceaandata een belemmering voor uitgebreide analyses, besluitvormingsprocessen en vereenvoudigde rapportage uit hoofde van regelgeving.
4. **Fragmentatie en inefficiënties.** Momenteel zijn oceaanobservatie en het verzamelen van data in de EU versnipperd: verschillende lidstaten, EU-programma's en wetenschappelijke gemeenschappen voeren onafhankelijk van elkaar gerelateerde activiteiten uit. Dit leidt tot inefficiëntie, datasilo's en overlappende werkzaamheden en middelen.
5. **Drievoudige planetaire crisis.** Aanvullende alomvattende, geschikte en betrouwbare oceaanobservatiesystemen zijn nodig om het hoofd te bieden aan de toenemende uitdagingen als gevolg van klimaatverandering, verontreiniging en biodiversiteitsverlies, de noodzaak van bescherming en herstel van het mariene milieu en het duurzame gebruik van mariene hulpbronnen en natuurlijk kapitaal, geschraagd door verschillende regelgevingsvereisten.

Grondslag van het EU-optreden (rechtsgrondslag en subsidiariteitscontrole)

Rechtsgrondslag

Vanwege zijn horizontale karakter zal het Oceaanobservatie-initiatief van de EU beleidsterreinen bestrijken die zowel onder de exclusieve bevoegdheid van de EU als onder de gedeelde bevoegdheid van de EU en haar lidstaten vallen, waaronder visserij (artikel 43 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie), milieu (artikel 192) en onderzoek (artikel 182).

Praktische noodzaak van EU-optreden

De EU treedt alleen op als doelstellingen niet door de lidstaten alleen kunnen worden verwezenlijkt en als EU-optreden doeltreffender kan zijn dan individuele acties. Om de hieronder uiteengezette redenen ligt het hier het meest voor de hand dat de EU handelt.

1. **Transnationale karakter van de oceaan.** De onderlinge verwevenheid van mariene milieus betekent dat alomvattende oceaanobservatie landgrensoverschrijdende samenwerking vereist. Hier is de EU goed in staat om te coördineren.
2. **Geopolitieke invloed.** Als mondiale speler kan de EU invloed uitoefenen op internationale en regionale oceaangovernance en ervoor zorgen dat de belangen van de EU worden behartigd in mondiale overeenkomsten inzake mariene hulpbronnen en de instandhouding van de oceaan.
3. **Mobilisering en coördinatie van middelen.** De EU is in staat (financiële, wetenschappelijke en technische) middelen te poolen en te coördineren om schaalvoordelen te creëren die afzonderlijke landen alleen niet zouden kunnen behalen. Haar verbindende kracht kan ook dienen als instrument om de samenwerking binnen en tussen de lidstaten te versterken.
4. **Bestaande kaders en netwerken.** De EU heeft reeds geavanceerde functionele capaciteiten opgezet, zoals de mariene dienst van Copernicus voor aardobservatiedata en het Europees marien observatie- en datanetwerk (EMODnet) voor plaatselijke data, die een wereldwijde referentie zijn geworden voor operationele mariene monitoring. Deze capaciteiten kunnen verder worden geïntegreerd en opgeschaald om te voorzien in brede behoeften op het gebied van oceaanobservatie en -data.

B. Wat is het beoogde resultaat van het initiatief en hoe wordt dit bereikt?

Het Oceaanobservatie-initiatief van de EU heeft tot doel het organiseren, coördineren, ondersteunen en beheren van de mariene kennis van de EU – die oceaanobservaties, mariene data en digitale toepassingen omvat – om zo een eengemaakt en efficiënt systeem tot stand te brengen. Het wil ook een wereldwijde alliantie uitbouwen met gelijkgestemde en geïnteresseerde landen en de EU positioneren als een betrouwbare langetermijnpartner voor het mondiaal systeem voor oceaanobservatie, in het kader van “Kies Europa”.

Bij dit initiatief gaat het om meer dan alleen onderzoek: het is een industriële, wetenschappelijke en culturele inspanning, waarbij de kracht van oceanen wordt ingezet ten bate van de samenleving en tegelijkertijd de EU-autonomie op lange termijn wordt gewaarborgd binnen een veranderend geopolitiek landschap. Betrokkenheid van het publiek is van cruciaal belang, aangezien het succes van het initiatief afhangt van het publieke draagvlak en van de erkenning door het brede publiek van de cruciale rol die oceanen spelen voor de gezondheid, welvaart en toekomst van mensen.

De acties van dit initiatief hebben drie dimensies.

1. **De dimensie mariene kennis en onderzoek en innovatie.** Hier gaat het om het bevorderen van relevant onderzoek en relevante innovatie ter ondersteuning van de ontwikkeling van (disruptieve en incrementele) technologieën voor oceaanobservatie (aspecten waarop de EU-strategie voor oceaandonderzoek en -innovatie zal inzetten), de totstandbrenging van een Europese markt voor deze technologieën en van downstreamleveringsplatforms, betere governance, integratie en ontwikkeling van de mariene kennisactiva van de EU, zoals EMODnet, de mariene dienst van Copernicus en WISE-Marine, en de totstandbrenging van een operationele Europese digitale tweeling van de oceaan (EU DTO) tegen 2030.
2. **Governance en internationale dimensie.** Hier gaat het om het ontwerpen, beheren en coördineren van het Europees systeem voor oceaanobservatie (met inbegrip van mariene onderzoeksinfrastructuur), het optimaliseren van de planning, het digitaliseren en vereenvoudigen van verschillende wettelijke verplichtingen, het verminderen van de lasten, het borgen van de autonomie van de EU op het gebied van mondiale oceaanobservatie, het bevorderen van internationale wetenschappelijke samenwerking, het veiligstellen van historische data en het beschermen van datastromen, het opbouwen van observatiecapaciteit met – en voor – internationale partners, en het opzetten van een internationale alliantie, onder de vlag van het initiatief, die tot doel heeft een mondiaal systeem voor oceaanobservatie in stand te houden en verder te ontwikkelen dat de “data levert die we nodig hebben voor de oceanen die we willen”.
3. **Educatieve, culturele en outreachdimensie voor een collectief draagvlak.** Hier gaat het erom een brug te slaan tussen kunst, onderwijs, wetenschap en samenleving om de manier te verbeteren waarop we oceanen zien, begrijpen en ons daartoe verhouden, op basis van “oceaangeletterdheid” en de beginselen van het Nieuw Europees Bauhaus.

Waarschijnlijke effecten

Het Oceaanobservatie-initiatief van de EU zou brede en significante effecten hebben op economisch, sociaal, klimaat-, milieu-, wetenschappelijk en strategisch gebied.

Economisch gezien zou het de innovatie en het concurrentievermogen in de duurzame blauwe economie stimuleren, wat ten goede zou komen aan de mariene en maritieme industrieën, technologieontwikkelaars en onderzoeksinstellingen die meer en betere toegang zouden krijgen tot oceaandata en nieuwe markten voor observatietechnologie. Door dubbel werk te verminderen en de efficiëntie bij het verzamelen en beheren van vergelijkbare data (“één keer verzamelen, meerdere keren gebruiken”) te vergroten, zou het initiatief de kosten en de regeldruk voor de EU, haar lidstaten en het EU-bedrijfsleven kunnen verlagen.

Sociaal gezien zou het de capaciteit van de EU versterken om op risico's in verband met kustgevaaren, biodiversiteitsverlies, verontreiniging en klimaatverandering te anticiperen en deze te beperken – wat de civiele bescherming en de openbare veiligheid ten goede zou komen. Ook zou het kennisbanen bevorderen en onderwijs en wetenschappelijke samenwerking ondersteunen. Bovendien wint oceaanobservatie aan belang binnen de context van defensie en veiligheid. De dialoog aangaan met de samenleving via de culturele en educatieve dimensie van het initiatief zal het bewustzijn vergroten en een sterkere emotionele band met de oceanen zal mensen aanmoedigen om keuzes te maken die bijdragen tot de bescherming van het mariene milieu.

Op het gebied van **milieu** zou het initiatief een sterk positief effect hebben doordat het doeltreffendere monitoring, bescherming en herstel van mariene ecosystemen, een duurzaam gebruik van mariene hulpbronnen en strategieën voor klimaatadaptatie mogelijk maakt. Betere oceaanobservatie en -informatie zouden rechtstreeks ten goede komen aan de Europese Green Deal, de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030, het Europees oceaanpact, de kaderrichtlijn mariene strategie, de vogelrichtlijn, de habitatrichtlijn, de verordening natuurherstel,

het Verdrag inzake biodiversiteit voorbij de grenzen van de nationale rechtsmacht, het Verdrag inzake biologische diversiteit, het mondiaal biodiversiteitskader, de mondiale prioriteiten voor de monitoring van zwerfvuil op zee, het EU-actieplan “Verontreiniging naar nul” en het EU-klimaatactieplan.

Wetenschappelijk gezien levert een oceaanobservatie-initiatief de hoogwaardige langetermijndata op die nodig zijn om inzicht te krijgen in de oceaandynamiek, klimaatvariabiliteit en veranderingen in ecosystemen. Het is van essentieel belang om onderzoekers te helpen trends op te sporen, voorspellende modellen te verbeteren en de gevolgen van menselijke activiteiten voor het mariene milieu in te schatten en te voorkomen. Het initiatief bevordert ook interoperabiliteit en samenwerking, waardoor wetenschappelijke ontdekkingen in alle disciplines worden versneld.

De effecten op de **grondrechten en gelijkheid** zullen naar verwachting positief zijn, aangezien verbeterde oceaanoobservatiecapaciteiten met open en interoperabele datasystemen de transparantie en de gelijke toegang tot informatie voor alle burgers, wetenschappers en beleidsmakers zouden verbeteren – zowel binnen als buiten de EU.

Met het initiatief kunnen belangrijke stappen vooruit worden gezet bij het verwezenlijken van de **duurzame ontwikkelingsdoelen** (SDG's) van de Verenigde Naties, waaronder SDG 14 (Leven in het water), SDG 13 (Klimaatactie), SDG 9 (Industrie, innovatie en infrastructuur) en SDG 17 (Partnerschappen om de doelen te bereiken).

Al bij al zou het initiatief de strategische autonomie, veerkracht, wetenschappelijke excellentie en duurzame oceaangovernance van de EU op lange termijn versterken binnen een samenhangend, toekomstbestendig kader.

Toekomstige monitoring

- Monitoring (een- of tweemaal per jaar) van de voortgang bij de uitvoering van de voorgestelde acties – via een interdepartementale groep van de Commissie.
- Monitoring via het dashboard van het Europees Oceaanpact en het verslag over de stand van zaken van het Oceaanpact.

C. Betere regelgeving

Effectbeoordeling

Het initiatief is een mededeling die niet verbindt tot acties, maar die het kader zal uittekenen en een koers zal uitzetten voor Europese oceaanoobservatie. Daarom staat voor dit initiatief geen effectbeoordeling gepland. Wanneer de mededeling in de toekomst tot initiatieven leidt, zal daarvoor in voorkomend geval een effectbeoordeling worden uitgevoerd.

Raadplegingsstrategie

Het doel van dit raadplegingsproces is, enerzijds, belanghebbenden de gelegenheid te bieden om op een coöperatieve en inclusieve manier mee vorm te geven aan het Oceaanoobservatie-initiatief van de EU en, anderzijds, te luisteren naar de standpunten van alle belanghebbenden en deze in de mededeling mee te nemen.

Diverse verslagen leveren bewijs dat de acties in het kader van het Oceaanoobservatie-initiatief van de EU noodzakelijk zijn. Sommige daarvan gaan al meerdere jaren terug, terwijl andere van recentere datum zijn. Aanvullend bewijsmateriaal is nodig om de lacunes op te vullen en met een actueel beeld te komen van de huidige situatie, maar ook om naar standpunten en suggesties van de gemeenschap van belanghebbenden te peilen.

De geplande raadplegingsactiviteiten omvatten dit verzoek om input, gevolgd door een reeks gerichte raadplegingen van belanghebbenden in verschillende fora, zoals de Europese Week van de mariene kennis (met de EMODnet-conferentie en het Digital Ocean Forum), het raadplegingsevenement van de EU-strategie voor oceaanoonderzoek en -innovatie, de Europese Oceaandagen, deskundigengroepen van de lidstaten en relevante verenigingen/organisaties op EU-niveau, in overeenstemming met het beleid van de Commissie inzake betere regelgeving. Ook zullen we deelnemen aan internationale fora zoals de Intergouvernementele Oceanografische Commissie, het Decennium van Oceaanwetenschappen voor Duurzame Ontwikkeling van de VN en andere internationale evenementen zoals de Our Ocean-conferentie.

De belangrijkste belanghebbenden zijn de nationale, regionale en lokale overheden van de lidstaten, regionale/internationale organen, de mariene onderzoeksgemeenschap, de mariene observatie-/kennissamenleving, betrokken industriële sectoren/bedrijven, met inbegrip van het midden- en kleinbedrijf, particulieren, kustgemeenschappen, milieu-ngo's en andere belanghebbenden.

